

VERSLAG EXPERTMEETING 10 oktober '24 Nijmegen.

Trauma in transcultureel perspectief *Over divers omgaan met psychotrauma.*

Aanwezig 90 deelnemers, afkomstig van o.m. ProPersona, Apanta-GGZ, i-Psy, i-Psy-Youz, RIBW, Radboud UMC, Karakter, GGD, Iriszorg, Jeugdbescherming Gld, Nidos, Time-Out Huis Plus, Buurtteams Volwassenen, Buurtteams J&G, Vluchtelingenwerk, DoktersvdWereld, M7Collectief, Wereldvrouwenhuis Mariam, TGO Lent Koudenhoek, Yoin/Entrea/Lindenhout, DZN/Pluryn, ROC Nijmegen, Pro College, Pontem College, Netwerk Cultuursensitief werken.

Opening

De voorzitter van *Netwerk Cultuursensitief werken*, Mariet Meurs, heet ieder welkom, stelt de kernleden voor van het Netwerk en licht het doel van de meeting toe: elkaars expertise en ervaringen m.b.t. het thema uitwisselen, in samenspraak verder ontwikkelen en de onderlinge samenwerking verbeteren; dit alles ten behoeve van de bevordering van het welzijn en de gezondheid van vluchtelingen en asielzoekers.

Zij roept ieder op tot actieve deelname.

Inleiding Psychotrauma in transcultureel perspectief

Mahnaz Issa-Ghariq, klinisch psycholoog en psychotherapeut, neemt de zaal mee in een beeldend vormgegeven inleiding waarin, aan de hand van een casus uit haar praktijk, het culturele verschil in betekenisgeving en klachtenpresentatie duidelijk wordt. Zij laat ook zien hoe psychotrauma wereldwijd voorkomt, maar verschillend wordt benoemd en uitgedrukt. Ze belicht kort het verschil tussen psychotrauma en PTSS, vertelt over symptomen, uitingsvormen, en behandelingen. Mogelijke behandelingen zijn:

- Imaginaire Exposure (IE)/ Prolonged Exposure (PE)*
- Cognitieve Therapie (CT)/ Cognitive Processing Therapy (CPT)*
- Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR)*
- Trauma Focused Cognitieve Gedragstherapie (TF-CGT)*
- Narratieve Exposure Therapie (NET) en KIDNET voor kinderen*
- Beknopte eclecticische psychotherapie voor PTSS (BEPP)*
- Imaginaire Rescripting (ImRs)*

Multi family therapy (MFT), meer-gezinsbehandeling. Het gebruik van systeemtherapie is van belang om niet alleen het individu te begrijpen, maar ook diens omgeving en culturele achtergrond.

Vaardigheidstrainingen, ook wel aangeduid als stabilisatiebehandelingen (bv Skills Training in Affective and Interpersonal Regulation (STAIRS) of Vroeger en Verder zijn interventies die zich richten op emotieregulatievaardigheden en vaardigheden op interpersoonlijk gebied. Deze interventies kunnen eventueel, mits geprotocolleerd en in tijd of aantal sessies gelimiteerd, ingezet worden).

Mind-spring volwassenen / junior (is een preventieve groepsinterventie die bestaat uit psycho-educatie en opvoedondersteuning voor en door vluchtelingen).

Narratieve Exposure Therapie (NET) is een behandeling waarbij de levensgeschiedenis van de patiënt centraal staat. Er wordt een levenslijn gelegd met de therapeut, waarin zowel de moeilijke als de mooie herinneringen een plaats krijgen, symbolisch middels bloemen en stenen en dit wordt verwerkt met imaginair exposure. De therapeut schrijft per behandelde steen en bloem een verslag en deze getuigenis wordt aan het einde van de therapie voorgelezen en mee gegeven.

Mahnaz relateert het onderscheid tussen de verschillende culturele uitingen en vraagt zich af: Waarom kunnen we interculturele hulpverlening niet verbreden, minder vreemd maken en meer kijken naar overeenkomsten? Zij laat de zaal hierover nadenken en vraagt om even stil te staan hoe een breuk in je eigen leven was. Denk bij voorbeeld aan het afscheid van de basisschool of het verlies van een familielid of vriend.

Bij het benoemen van de DSM-5, het diagnostisch handboek voor psychische stoornissen, zegt zij dat het opvallend is dat 'somatisering' niet als PTSS symptomatologie is opgenomen, terwijl dit zich vaak voordoet. Om cultuursensitief te kunnen werken dient de hulpverlener zich bewust te zijn van de eigen culturele bril. Eigen vooronderstellingen over de betekenissen van ervaringen van de patiënt moeten voortdurend worden getoetst. Bekendheid met culturele diversiteit en de verschillende manieren waarop cultuur de presentatie en behandeling van psychotrauma beïnvloedt, is noodzakelijk voor goed hulpverlenerschap.

Workshop van ProPersona

Het belang van cultuursensitief werken tijdens behandeling is besproken waarbij een goede cultuursensitieve intake cruciaal is. Ook zijn onderstaande adviezen meegegeven waar rekening mee gehouden moet worden tijdens de behandeling: - Gebruik maken van het Cultureel Interview - Biografie, hoe zijn mensen opgegroeid - Scholing, ongeletterdheid? - Traumatische ervaringen - Daderschap (Intake, Net met takjes?) - Vraag naar gevoel van walging bij seksueel misbruik - Vraag naar schuldgevoelens en schaamte. 3 casussen zijn in subgroepjes besproken met de vraagstelling: Wat zijn kansen/uitdagingen in de therapie? Wat lijkt je moeilijk? Wat zou kunnen helpen in de therapie?

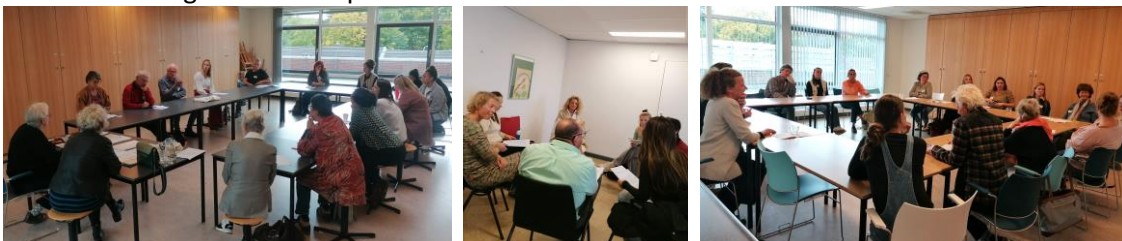
Een van de uitkomsten is dat, ook als je bijvoorbeeld een dader in behandeling hebt, het belangrijk is om aandacht te hebben voor de context waarin een daad is verricht. Dit thema is aan de orde gesteld via een casus waarin de patiënt PTSS klachten heeft n.a.v. zijn rol als scherpschutter tijdens de oorlog.

Workshop Dokters van de Wereld

De titel van deze workshop: *Trauma informed werken*, houdt in dat je er rekening mee houdt dat trauma niet alleen invloed heeft op wat mensen hebben meegemaakt, maar ook hoe zij in hun kijk op anderen en de wereld en in hun gedrag hierdoor zijn beïnvloed, zij 'staan' bij voorbeeld altijd 'aan'. Als begeleider of hulpverlener, docent, is het belangrijk om te begrijpen hoe trauma zich uit, hoe het opnieuw getriggerd kan worden en hoe je op een veilige en compassievolle manier kunt ondersteunen.

Dokters vd Wereld verzorgt de METS training aan ongedocumenteerden met een trauma. METS staat voor: Method for Empowerment of Trauma Survivors. Deze training berust op de pijlers Connectness, Hope, Identity, Meaning, Empowerment, Recognition en Safety. De zeven pijlers vormen de basis van de METS methode voor persoonlijk herstel bij psychische problematiek. De training is ontwikkeld door ARQ Psychotrauma Expert Groep. De focus van de training ligt niet op het trauma, maar op het (her)ontdekken van de eigen kracht en identiteit van de deelnemers. Wat geeft jou betekenis? Wie ben jij? Hoe ben jij in contact met andere mensen? Wat zijn de rollen die jij aanneemt in het leven? Het feit dat daar na jaren weer over gesproken wordt; dat je niet alleen ongedocumenteerde bent of vluchteling of hoe je het ook noemt. Dat zijn allemaal aspecten die besproken worden en dan vanuit iemands kracht.

De training is bedoeld voor ongedocumenteerden die op de psychosociale spreekuren komen van Dokters vdWereld/Zorgcafé en in aanmerking komen voor een behandeling voor posttraumatische stressstoornis (PTSS.) In de tijd die zij op de wachtlijst staan voor behandeling kunnen zij de METS training volgen. De training bestaat uit negen bijeenkomsten en is gratis voor de deelnemers. Deze training blijkt een zeer positieve uitwerking te hebben op deelnemers.

Workshop i-Psy

De verpleegkundig specialisten van i-Psy doen intakes en therapie. Bij de intake wordt gevraagd iemand mee te nemen (niet om te vertalen, niet een kind, maar wel iemand van het systeem of netwerk). Zo komt het systeem in de behandelkamer. Lang niet altijd is er sprake van PTSS of psychotrauma, het gaat ook vaak om een bepaalde specifieke slaapprobleem.

De 3-stappen methode van Pinto wordt genoemd: 1. Leer je eigen uitgangspunten, normen en waarden kennen; 2. Achterhaal de beweegredenen, normen en waarden van de cliënt en 3. Bepaal hoe je in de gegeven situatie het beste met het verschil kunt omgaan.

Er wordt casuïstiek opgehaald onder de deelnemers: Een woonbegeleider van TGO Lent Koudenhoeck brengt een casus in: Een asielzoeker in de opvang zegt dat hij een djinn (geest) in zich heeft; geen van de andere woonbegeleiders gelooft in geesten. Het is van belang om de beleving van de patiënt serieus te nemen en in diens referentiekader door te vragen, goed te luisteren. Of je als behandelaar, hulpverlener of begeleider nu wel of niet 'geloofd' in de werking van een djinn/geest, zou daarbij geen rol mogen spelen. Een band opbouwen met de vluchteling/asielzoeker is essentieel om überhaupt iets te bereiken.

Workshop FAN Advies en training

'De karatetrap. Transculturele trauma's: begrijpen en verkeerde diagnoses voorkomen'

(Transculturele trauma's zijn psychische problemen die ontstaan door de interactie tussen verschillende culturen, vaak in combinatie met traumatische ervaringen.)

Félice Numan presenteert een casus uit zijn praktijk waarbij deelnemers worden getriggerd om na te denken over de aannames van de behandelaars die de diagnose gesteld hebben en de (andere) aanname van hemzelf. Inzichtelijk wordt gemaakt hoe het (lastige) gedrag van de cliënt, dat ertoe leidde dat men hem niet meer wilde behandelen, te verklaren is uit een transcultureel trauma. Zie verder de presentatie.

Plenaire afsluitende sessie onder leiding van Loubna Khaled Alsayed, regionaal verbinder statushouders bij Werkbedrijf Rijk van Nijmegen.

Na een korte toelichting op haar nieuwe functie van regionaal verbinder statushouders, en het pleidooi van haar Syrische landgenoot (die werkt bij een van de Buurteams Volwassenen) om meer gebruik te maken van de expertise van nieuwkomers/ex vluchtelingen, nodigt Loubna de deelnemers uit om na te denken over hoe de onderlinge samenwerking van de diverse partijen in de zaal versterkt kan worden en hoe knelpunten in behandeling en begeleiding van getraumatiseerde vluchtelingen, asielzoekers, Statushouders, kunnen worden verminderd.

Hieronder de uitkomsten:

Ideeën ter versterking van de samenwerking:

- Sociale kaart samenstellen, specifiek op Trauma (ex)vluchtelingen, voor deze regio.
- Op deelnemerslijst ook de websites van de organisaties vermelden, zodat je in contact kunt komen.
- **Vaker deze thematische netwerkbijeenkomsten organiseren** (met dezelfde hapjes!)
- Ervaringsdeskundigen er bij betrekken
- De bijeenkomst samen met vluchtelingen/asielzoekers/getraumatiseerden organiseren.

Suggesties om knelpunten op te lossen:

- Intervisiegroepen organiseren.

- Expertise van nieuwkomers/professionals benutten
- Zorgen voor meer personele diversiteit in organisaties

Knelpunt lange wachtlijsten:

- In afwachting van traumabehandeling, ter overbrugging de expertise benutten van POH-GGZ, van Buurteams en van Netwerk Cultuursensitief werken.
- Vrijgevestigde psychotherapeuten inschakelen voor behandeling.
- Als de wachtlijst komt door ruimtegebrek: Leegstaande gebouwen als winkelpanden, kantoorflats gebruiken, en/of:
- Ambulante behandeling toepassen!
- Gepensioneerde psychologen oproepen om zich in te zetten als vrijwilliger bij Dokters vd Wereld voor het geven van METS trainingen! (Bij voorbeeld via een Oproep op LinkedIn.)

Mede namens de organisatie *Netwerk Cultuursensitief werken*, sluit Loubna af, met dank aan alle aanwezigen voor hun deelname en waardevolle inbreng.

www.netwerkcultuursensitiefwerken.nl